

21. Yüzyılda Eğitim Ve COVID-19 Pandemisi Döneminde Uzaktan Eğitim Üzerine Değerlendirme

Education in 21st Century and Evaluation of Distance Education in Covid 19 Pandemic

Sebatı ÇİK
Okul Müdürü, Milli Eğitim Bakanlığı
sebatıcik46@gmail.com
Yaşar ÖZDEMİR
yasarozdemir026@gmail.com

Makale Başvuru Tarihi / Received: 22.11.2022
Makale Kabul Tarihi / Accepted: 30.12.2022
Makale Türü / Article Type: Araştırma Makalesi

ÖZET

Anahtar Kelimeler:

Eğitim, Uzaktan Eğitim, Öğrenme Modelleri, COVID-19, Dezavantajlı Bölge,

Eğitim, teknolojinin de gelişmesi ve eğitimde kullanılmasıyla birlikte her yaştan bütün bireylere ulaşma seviyesi artmış, daha geniş kitlelere ulaşmak için kendine alan bulmuştur. Uzaktan eğitim, örgün eğitime ulaşma imkanı olmayan bireyler için 1900 lü yıllardan itibaren kullanılmaya başlanan bir eğitim sistemi olmakla birlikte dünyada baş gösteren COVID-19 salgını ile birlikte ülkelerin kullanmak zorunda kaldıkları bir çare olarak yaygınlaşmıştır. Geçmişte ortaya çıkan Sars, Ebola gibi salgınlara göre COVID-19 pandemisinin etkileri sosyo ekonomik hayat başta olmak üzerine hayatın bütün alanlarını etkilemiştir. 2019'un sonlarından itibaren Dünya'da hızla yayılan COVID -19 (Coronavirüs) toplumların yaşayış tarzlarının yanında eğitim sistemlerini de değiştirmiştir. Pandeminin başlaması ile birlikte dünyada yüz yüze eğitime ara verilmiş ve açık ve uzaktan eğitim şeklinde yürütülmeye çalışılmıştır. Türkiye de bu salgından en fazla etkilenen ülkelerden birisi olarak örgün eğitimin her kademesinde çevrimiçi (Online) eğitime geçmiştir. Bu süreci Milli Eğitim Bakanlığı, Eğitim Bilişim Ağı (EBA) ve TRT işbirliği ile yürütmeye çalışmıştır. Ancak bu kanallardan yapılan eğitim faaliyetleri gerekli alt yapı ve donanımın olduğu yerlerde mümkün olabilmektedir. Türkiye çok farklı coğrafi özelliklere ve sosyo-ekonomik yapıya sahip olduğu için bu durum dezavantajlar oluşturmuştur. Özellikle kırsal bölgelerde (belde, köy vs.) yaşayan öğrencilerin imkânsızlıklar sebebiyle çevrimiçi ders derslere katılımda dezavantajlı gruplar haline geldiği görülmüştür. Dezavantajlarının yanında avantajları da bulunan uzaktan eğitim COVID-19 gibi acil durumlar için vazgeçilmez bir alternatif öğrenme türüdür.

ABSTRACT

Keywords:

Education, Distance education, Learning models, COVID-19, Disadvantaged region,

With the development of education, technology and its use in education, the level of reaching all individuals of all ages has increased and it has found a space for itself to reach a wider audience. Distance education is an education system that has been used since the 1900s for individuals who don't have the opportunity to access formal education, but it has become widespread as a remedy that countries have had to use with the COVID 19 pandemic that has started in the world. Compared to epidemics such as SARS and Ebola that emerged in the past, the effects of the COVID-19 pandemic have been more on socioeconomic life. COVID -19 (Coronavirus), which has been spreading rapidly around the world since the end of 2019, has had an impact on education systems as well as making changes in lifestyles of societies. Face-to-face education was suspended in the world and it was tried to be carried out in the form of open and distance education. As one of the countries most affected by this epidemic, Turkey has switched to online education at all levels of formal education. The Ministry of National Education carried out this process in cooperation with Education Information Network (EBA) and TRT. However, training activities made through these channels are only possible where the necessary infrastructure and equipment are available. Since Turkey has very different geographical features and socioeconomic structure, this situation has created disadvantages. It has been observed that the inability of students living in rural areas (towns, villages, etc.) to have sufficient opportunities prevents them from participating in online courses. Distance education, which has advantages as well as disadvantages, is becoming an indispensable education system when the developments in the world are considered.

1. GİRİŞ

İnsanlık tarihi süresince çeşitli felaketler ve salgın hastalıklar yaşanmıştır. Günümüzde de bu süreçlerden birisi yaşanmaktadır. Pandemi, Dünya üzerinde kıtalar arasında ya da birkaç ülkede aynı anda görülen salgın hastalığa denilmektedir. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) COVID-19 ismini “korona” için “CO”, “virüs” için “VI”, “hastalık” için ise “D” şeklinde tanımlamıştır (Türkiye Bilimler Akademisi[TÜBA], 2020). Uzaktan eğitim, kavramı COVID-19 pandemisinin ortaya çıkmasıyla daha sık duyulmasına rağmen geçmiş günümüzden yaklaşık üç asır öncesine dayanmaktadır. Türkiye’de uzaktan eğitim teknolojinin ilerlemesiyle daha çok gündeme gelmiş ve savaştan çıkmış bir milletin tüm fertlerini eğitmesi açısından sonraki dönemlerde önemli bir rol oynamıştır. Eğitimin bireyselleşmesiyle birlikte daha önemli hale gelen uzaktan eğitim hızlı bir değişim ve gelişim geçirmiştir. Özellikle bilgiye ulaşmanın kolaylaşması ve bilginin artması uzaktan eğitim sürecini hızlandırmıştır. Dünya genelinde aniden okulların eğitim ve öğretime ara vermesi ve eğitimin genellikle evde dijital ortamlarda gerçekleştirilmeye çalışılması tabii olarak ülkelerin büyük çoğunluğunu hazırlıksız yakalamıştır. Ülkeler bütün öğrenciler için uzaktan eğitime hazır olmamasının yanında öğrenci ve veliler arasında mevcut bulunan sosyal ve ekonomik eşitsizlikler, imkân olasılıkları ve dijital okuryazarlık olasılıkları da uzaktan eğitimin gelecekte oluşabilecek sonuçlarını tartışmaya açmıştır(Özer, 2020:1026).

Bazı kaynaklarda uzaktan eğitim kavramı, hayat boyu öğrenme diye de geçmektedir. Örgün eğitimi tamamlayan bireylerin, hayatlarının geri kalanında da öğrenmeyi sürdürmek ve kendilerini geliştirmek istemeleri uzaktan eğitimin önemini daha da artırmıştır. Bu uzaktan eğitim süreci hem çevirim içi hem de çevirim dışı olmak üzere yapılmaktadır. Uzaktan eğitim, öğrenen, öğreten ve öğrenme kaynaklarını teknolojiyle bir araya getiren pragmatist bir disiplinel bir alandır. Uzaktan eğitim öğretmen ve öğrencinin farklı ortamlarda ve farklı iletişim araçlarını kullanarak yapılan bir modeldir(Tuncer ve Bahadır, 2017: 30).

Okul öncesi eğitiminden başlamak üzere bütün eğitim kademelerinde yapılan uzaktan eğitim için çok farklı modeller geliştirilmiştir. İlk uzaktan eğitim mektupla verilmeye çalışılıyorken daha sonra televizyon ve teknolojinin gelişmesiyle bilgisayar ve internet aracılığıyla da dijital bir ortama taşınmıştır. Uzaktan öğrenme, öğrencilerin okula gitmeden yer ve zaman olarak kısıtlanmadan sunulabilen, kişilere eğitsel materyallerin dijital ortamlarda uygun ve elastiki olarak yapılandırabilme, güncelleyebilme ve değişik teknoloji ürünlerini öğrenme işlevine katabilme, günün her saatinde kullanma gibi özellikleri olan yenilikçi ve etkili bir öğrenme biçimidir. Uzaktan öğretim kavramı gelişen teknolojiler ile birlikte gelişimini tamamlayarak, e-öğrenme ya da dijital öğrenme denen kavrama dönüşmüştür. Farklı öğrenim kademesinde bulunan öğrenciler tarafından kullanılan uzaktan eğitim modelinde eğitim verilirken bazı noktalar göz önünde bulundurulmalıdır. Bunlar; ulaşılabilirlik, etkileşim, kontrol, sosyal bulunuşluk. Öğrenciler kendilerini ortama ne kadar ait hissederse eğitiminde o denli iyi ve kaliteli olacağı söylenilebilir. Çok iyi bir şekilde organize edilmiş bir uzaktan eğitim ortamı öğrencinin hiçbir sınırlamaya maruz kalmadan hızlı bir şekilde eğitim alabilmesine katkı sağlamaktadır. Uzaktan eğitim modeli kullanılırken sadece ders materyallerinde resim ve yazının kullanılması niteliği düşüreceği için video, ses, animasyon gibi öğelerin kullanılması kaliteyi artıracaktır. Aynı zamanda her öğrencinin farklı öğrenme stili olduğu ilkesinden hareketle öğrencilerin çoklu zekâ kuramı gereği daha iyi öğrenmeleri sağlanabilir. Uzaktan eğitimin, fırsat eşitliği sağlandığı belirtilse de iyi bir planlama gerektirdiği gözden kaçırılmamalıdır. Öğrencilere gereken zamanda etkin bir şekilde geri dönüt verilebilmelidir. Öğrenciler süreçte yalnız bırakılmamalıdır. Teknolojik olarak bir sorunla karşılaşan öğrenci etkin bir geri dönüt alamazsa kendisini yalnız hissetmekte ve eğitim sürecinin istenilen şekilde sonuçlanmasına engel olmaktadır. Öğrenciye süreçte rehberlik verilmesi de oldukça önemlidir(Yamamoto ve Altun, 2020: 30).

Uzaktan eğitim süreci, çok iyi bir şekilde planlansa bile, öğretim sürecine katılan öğrencilerin bazı temel becerilere sahip olması gerekmektedir. Çünkü geleneksel eğitimde öğretmen daha fazla aktif olduğu görüldüğü halde uzaktan eğitimde öğrencilerde şu özellikleri bulunması öğrenmeyi kolaylaştıracaktır. Kendi başına öğrenebilme, temel bilgisayar becerilerine sahip olma, küçük problemleri, aksaklıkları kendi başına çözebilme, yazarak kendini ifade edebilme, diploma, sertifika gibi belgeleri almak için istekli olması gereklidir. İnsanların öğrenmeye yönelmeleri daha çok öğrenme yaşantılarını düzenleyebilmeleriyle mümkün olmaktadır. Bu yöntem de öğrenme yöntemlerini kullanma gerekliliğini doğurmaktadır. Pandemi süreciyle birlikte uzaktan eğitimin daha yoğun bir şekilde kullanılmasının birçok yararlı özelliğinin yanında, öğrencilerin yalnızlaşmasına, sosyal izolasyona neden olmakta ve stres seviyesini daha da artırmaktadır. Özellikle Türkiye’de okulların kapatılması, mezuniyet törenlerinin iptal edilmesi, toplu organizasyonların yasaklanması bu süreci hızlandırmıştır. Öğrencilerin sürekli evde bulunması stresin en büyük kaynağı olarak görülse de bunun seviyesini azaltma görevi ebeveynlere düşmektedir. Teknolojik gelişmeler, insanoğlunu her zaman etkilediği görülse de uzaktan eğitimde

de öğrencilerin daha iyi motive olmasının sağlanması ve eğitimin eğlenceli bir hale getirilmesinde öncülük etmesi sağlanmalıdır(Bayındır, 2006: 36).

İngiltere 1840 yılında stenografi eğitimi için mektupla uzaktan eğitim uygulamalarına başlamıştır. ABD de mektup yolu ile eğitim vermesi planlanan Ithaca üniversitesi 1883 yılında kurularak ilk uzaktan eğitim çalışmalarını gerçekleştirmiştir(Nizam, 2004). 1856 yılında ise uzaktan eğitim sistemini kullanmaya başlayan Almanya “Tele Colleg”, “Schulfernsehen”, “Fern Universität” ve “Deutsch Institut Fur Fern studien” gibi kurumlar hala aynı şekilde eğitim vermeye devam etmektedir. Fransa’da 1907 yılında bazı gelişmeler olmuş 1939 senesinde resmi olarak Uzaktan Eğitim Merkezi kurulmuştur. 1920 yılında Amerika Birleşik Devletleri radyodan eğitim vermeye başlamış bu amaçla üniversitelerin kendilerine ait radyo istasyonları kurmaları sağlanmıştır. Radyo programlarının geniş kitlelere yayılması ile birlikte bilim ve teknoloji, tarım, ulaşım gibi alanlarda vatandaşları bilgilendirici yayınlar yapılması sağlanmıştır. Teknolojinin pahalı olması ve kolay ulaşılabilişliğinin düşük olması nedeniyle az tercih edilirken 1900’ lü yıl teknolojiyi kullanmanın pahalı olması sebebiyle uzaktan eğitim çalışmaları sınırlı kalsa da 1945 ’li yıllardan sonra teknolojiye ulaşmanın kolay ve ucuz olması sebebiyle gelişimi hızlanmış ve eğitimde olumlu çalışmalar gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Japonya da ilk uzaktan eğitim çalışmaları 1948 de öğretim yasası okula ulaşımı olmayanlara, okulu terk edenlere ve askerlere eğitim vermek amacıyla başlamıştır. Daha sonraları eğitimin her kademesinde uzaktan eğitim yaygın hale getirilmiştir(Kırık, 2016: 73-94).

Bu makalede uzaktan eğitimi ve tarihçesini, pandemi döneminde kullanımı tüm dünyada mecburi hale gelen uzaktan eğitim uygulamalarını irdeledik. Pandemi döneminde yapılan uzaktan eğitim uygulamalarının olumlu ve olumsuz yönleri ile özellikle yapılamayan eksik yönlerini sebepleri ile özetledik. Teknoloji kullanımının pandemi döneminde artması ile birlikte öğrenciler üzerindeki etkilerini göstermeye çalıştık. Kırsal bölgelerde eğitim gören öğrencilerin uzaktan eğitim döneminde karşılaştıkları güçlükleri ve bunların çözüm yollarını ele aldık. Böylece uzaktan eğitimi planlayan ve uygulayanlara uzaktan eğitimin tüm katılımcılarına nasıl ulaşılabileceği ve uzaktan eğitimden nasıl daha fazla faydalanılabileceğini göstermeyi amaçladık. Bu araştırma Covid 19 döneminde dezavantajlı bölgelerde yaşayan öğrencilerin uzaktan eğitime ulaşmada yaşadıkları durumları elde etmeyi amaçlayan bir literatür çalışmasıdır

2. 21. YÜZYILDA EĞİTİM

21. yüzyılda meydana gelen teknolojik gelişmelerle birlikte artık insanların iletişim ağı daha kolay hale gelmiş, kilometrelerce uzakta olan insanların birbirleriyle istedikleri zaman görüşebilmeleri dünyanın artık küresel bir köy haline geldi söylemini ortaya çıkarmıştır. 2020 yılının Aralık ayında başlayan COVID-19 pandemisi Çin’de çıkmış olmasına rağmen 3 ay gibi kısa bir sürede dünyanın geneline yayılması insanların birbirleriyle yakın bir ilişki de olduklarını göstermektedir. Gelişen teknolojiyle üretilen teknolojik ürünlerin birbirleriyle eş zamanlı ve bütünleşik bir şekilde çalışmasını (örneğin televizyonun internete bağlanması) sağlamıştır. Bu teknolojik bütünleşme kullanıcının bilgiye ulaşmasını kolaylaştırmıştır. Bilgi çağı olarak diye isimlendirilen 21. Yüzyıl, eğitimde dönüşümün, yeniliğin ve değişimin çağı olarak nitelendirilmektedir. Özellikle internetin gelişmesi bu yüzyılda olmuştur. Web 2.0 ile başlayan süreç günümüzde daha da ilerlemiş ve akıllı telefonlar, tabletler, smart tv gibi teknolojik araçlarla eğitim daha kolay ve çeşitli hale gelmiştir. Bu gelişmeler öğrenmede tarz değişimlerine neden olmuştur. Öğrencilerin bu kadar beceriye sahip olmaları tabi ki kendi başlarına olabilecek bir şey değildir. Öğrencilere öğretmenlerin rehberlik etmesi son derece önemlidir. Yapılan bazı çalışmalarda öğrencilerin yardım almadan kendi başlarına yaptıkları ödevleri daha çok kopyala yapıştır sonucu oluşan basit ve gerekli bilgiyi içermeyen ödevler olduğu tespit edilmiştir. Ancak bir öğretmen rehberliğinde yapılan ödevlerin daha yaratıcı olduğu ve yeni öğrenmeleri sağladığı görülmüştür(Gürer, 2015: 36).

21. yüzyılda öğrencilere yeni beceriler kazandırmak hedeflenirken bu becerilerin her öğrenci için eşit şartlarda kazandırılmaya çalışılmadığı görülmektedir. 2019 yılında ortaya çıkan ve günümüzde de etkileri devam eden COVID-19 pandemisi uzaktan eğitimle öğrencilerin daha çok içli dışlı olmasına neden oldu. Yeterli becerilere ve imkânlara sahip olmayan öğrenciler yapılan eğitsel çalışmalardan gerekli düzeyde faydalanamadı. Eğitimde teknoloji kullanımının artmasından önce milli eğitimin temel amaçlarından biri olan fırsat eşitliğini okullarda uygulamak öğrenci sayısı ve maddi imkanlar olarak düşünüldüğünde çok zor bir durumdu. Uzaktan eğitim fırsat eşitliğinin uygulanmasını ve gerçekleştirilmesini biraz kolaylaştırmıştır. Burada karşılaşılan zorluk ise toplumun tüm kesimlerinin internet tablet, bilgisayar gibi uzaktan eğitimde gerekli olan araçlara sahip olmamasıdır. Pandemi dolayısıyla uygulanan uzaktan eğitim, bireylerin teknolojik aletlere olan ilgisini artırarak

mecburen de olsa bu araçlara sahip olmayı ve kullanmayı zorunlu kılmıştır. Uzaktan eğitim her türlü eğitim kademesinde pandemi koşulları ortadan kalksa dahi eğitimde vazgeçilemez bir hale gelmiştir(Fırat, 2016: 148).

2.1.Öğrenme Modelleri: Öğrenme modelleri, öğrenmenin nasıl gerçekleştiği, öğrenmeye hangi faktörlerin etki ettiği, öğrenmenin gerçekleşmesi için nasıl bir ortamın olması gerektiği gibi konuları ele almaktadır. Öğrenme modelleri incelendiğinde her öğrenme modelinin bir önceki öğrenme modelinin temel prensiplerini dikkate alsa da farklı noktaları ele aldığı görülmektedir. Sırasıyla öğrenme modelleri şunlardır:

2.1.1. Okulda Öğrenme Modeli (Caroll) : Bu modelin en önemli özelliklerinden bir tanesi öğrenmeye etki eden değişkenleri ters orantılı iş, zaman denklemleriyle açıklamıştır. Yani öğrenmeye ayrılan zaman, ihtiyaç duyulan sürenin üzerine çıkıldıkça işin niteliği azalır. Öğrencilerin öğrenmesini öğrencinin özellikleri ve öğretim hizmetinin niteliği etkilemektedir(Sever, 1994: 126).

2.1.2. Tam Öğrenme (Bloom): Bu modelde öğrenmeye yeterli zaman ve tekrar imkanı verilirse her öğrenci öğrenebilir ilkesi benimsenmiştir. Tam öğrenmede en düşük düzeyde öğrenen öğrenci ünitenin en az %70 bilir. Bu modele göre öğrenemeyen öğrenci yoktur. Bu modelde bazı temel değişkenler bulunmaktadır. Öğrencinin giriş davranışları, Öğretim hizmetlerinin niteliği, Öğrenme ürünleri gibi değişkenler(Yeşilyurt,2020: 1554).

2.1.3. Etkin (Aktif) Öğrenme: Öğrencinin en aktif olduğu modeldir. Bu modelin en önemli etkisi, öğrenciye öğrenmeyi öğretme becerisi kazandırmasıdır. Aktif öğrenmede öğrenciler kimi zaman bireysel kimi zaman ise işbirliği içinde çalışır. Aktif öğrenmenin olduğu sınıflarda sevgi, güven, öz denetim, gruba ait olma, karar verme, duyarlı olma gibi beceriler gelişir(Kardaş ve Uca,2016: 121).

2.1.4. İşbirliğine Dayalı (Kubaşık) Öğrenme: Bu öğrenme modelinde öğrenciler birlikte ve birbirinden öğrenir. Paylaşma ve dayanışma en üst seviyeye çıkarken yarış ve rekabet en alt düzeydedir. Her öğrencinin sorumluluğu sırayla üstlenbildiği demokratik bir anlayışa sahiptir. Öğrenciler grup halinde çalışmayı öğrenir ve grupta bulunan her bireyin üzerine düşen sorumluluğu yapması beklenir. İşbirliğine dayalı öğrenmenin birkaç farklı uygulaması vardır. Bunlar; Takım oyunu turnuva, Başarı grupları - öğrenci timleri, Ayrılıp birleşme Bilgi Ajanlığı gibi(Özer, 2005: 113).

2.1.5. Proje Temelli Öğrenme: Öğrenciler belirlenmiş bir konuda bireysel çalışma ya da ekip çalışması yaparak ortaya bir eser, ürün ya da rapor çıkartıp konuyla ilgili sunum yapar. Bilginin teoriden uygulamaya geçmesini sağlar. Öğrencilerde yaratıcılık, sosyal farkındalık, problem çözme, işbirliği, bağımsız çalışma gibi beceriler kazandırabilmektedir. Bu öğrenme yönteminde öğretmen konuları belirler ve öğrencilere önerir, öğrenciler önerilenlerden istediğini seçer(Güntaş, 2019: 83).

2.1.6. Beyin Temelli Öğrenme: İnsan beyninin yapı ve işlem bakımından öğrenmeyle olan ilişkisini açıklar. Beyin nasıl öğrenir? Sorusuna yanıt verir. Beyin bilgileri ilişkilendirerek yeni örüntüler oluşturmaktadır. En iyi öğrenmeler beynin her iki lobunun birlikte çalışmasıyla gerçekleşir(Polat, 2014: 268).

2.1.7. Yapılandırmacı Öğrenme: Bu öğrenmede asla bilgi aktarımı olmaz, öğrenci bilgiye kendisi ulaşır. Öğretmeden çok öğrenme üzerine odaklanır. Bilgi özeldir. Her bireyin kendi deneyimleriyle bilgiyi yapılandırması beklenir(Karadağ vd., 2008: 384-385).

2.1.8. Kuantum Öğrenme: Bireyin öğrenmeyi gerçekleştirirken bilgiyi kendisi yapılandırmalıdır. Öğrencilerin farklı görüş ve düşünceleri desteklenmelidir. Bu öğrenme şekli çok üst düzey bir nitelik taşımaktadır. Her birey/öğrenci öğrenebilir. Ama herkes farklı şekillerde öğrenir. Öğrencilerin hafızalarını geliştirme, hızlı düşünme ve etkili not alma ve okuma gibi becerilerini geliştirmeyi hedefler(Kanadlı vd., 2015: 138-139).

2.1.9. Probleme Dayalı Öğrenme: Öğrencilerin gerçek hayattan alınmış karmaşık yapıdaki bir sorunu bilimsel araştırma yöntemini kullanarak çözmesi temeline dayanır. Bilginin kullanılmasını sağlar. Bir problem çözülürken kullanılan basamaklar şunlardır; Problemin belirlenmesi, Problemin tanımlanması ve sınırlandırılması, Hipotezlerin oluşturulması, Verilerin toplanması, Verilerin analiz edilmesi ve Çözüm-sonucun yazılması şeklindedir(Kılınç, 2007: 563).

2.1.10. Yaşam Boyu Öğrenme: Okulda etkin öğrenmeyi öğrenen öğrenci, öğretmene ihtiyaç duymadan yaşam boyu öğrenebilir. Yaşam boyu öğrenme bireyin kendisini ve hayatı anlamasıdır. Yaşam boyu öğrenme kendi kendine öğrenme, yaratıcılık ve süreklilik gerektiren bir anlayıştır(Güleç vd., 2012: 35-36).

2.1.11. İnternet Tabanlı Öğrenme: Bilgi teknolojilerinin gelişmesi ve insanların bilgiye hızlı bir şekilde ulaşma arzusu internet tabanlı öğrenmenin en önemli çıkış noktasıdır. Mekân, zaman ve öğretmen bağımsızlığı sunan bireysel bir öğrenme yaklaşımıdır. Çok kısa sürede çok fazla bilgiye erişilmesine karşın giderek artan bilgi kirliliğini içinde barındırır. Zengin bir teknolojik donanım gerektirdiği için pahalıdır(Tüysüz ve Aydın, 2007: 73).

2.1.12. Uzaktan Öğrenme: Öğretmen ve öğrencilerin farklı mekânlardan eğitim sürecine dâhil olmasını ifade eder. Ekonomiktir. Okul ve sınıf gibi mekânlardan bağımsızdır. Fırsat ve imkân çeşitliliği sağlar. Çok sayıda bireyin eğitim almasını sağlar. Yüz yüze etkileşim eksikliği bulunur. Eğitim materyalinde meydana gelecek bir hata çok sayıda öğrenciyi yanıltabilir(Demir, 2014: 206-207).

3.UZAKTAN EĞİTİM

3.1Uzaktan Eğitim

Eğitici ile eğitilenin zaman ve sınıf yani yer olarak bağımsız bir şekilde okula gelme mecburiyeti olmadan bilgisayar ve internet aracılığı ile sanal ortamda sesli olarak ve görüntülü olarak derslerin verildiği ve istendiği takdirde yapılan eğitimin tekrar izlenebileceği 21. Yüzyıl çağdaş eğitim yaklaşımlarına uygun olan bir eğitim şeklidir. Bazı yorumcular uzaktan eğitimi; yüz yüze eğitimin yapılamadığı durumlarda başvurulacak bir eğitim yolu olarak görse de aslında uzaktan eğitim gelişmiş ülkelerde teknolojik araçların kullanıldığı bunun yanında bu eğitime uygun ölçme araçlarının kullanıldığı yenilikçi bir eğitim sistemi olarak tanımlanmaktadır(CBU, 2022).

3.2. Uzaktan Eğitimin Avantaj ve Dezavantajları

Günümüze kadar her dönemde örgün eğitim hakkında çeşitli değerlendirmeler yapılmıştır. Örgün eğitimin avantajları ve dezavantajları üzerinde durulmaktadır ve sorunlara çözümler aranmaktadır. Dünya küreselleşmeyle birlikte hızlı bir şekilde değişmeye başlamış, çok uzak mesafelere dahi hızlı bir şekilde ulaşılabilme, o noktalarla anlık olarak haberleşebilme imkânına sahip olunmuştur. Teknolojinin bu denli hızlı bir şekilde gelişmesi ve dönüşmesi uzaktan eğitim ile insanlığın tanışmasına neden olmuştur. Birçok eğitim uzmanı uzaktan eğitim hakkında çeşitli değerlendirmeler yapmışlardır. Bazı uzmanlar uzaktan eğitimin, eğitim sistemine zarar vereceğini bazılarının ise öğrenmenin sağlanmasında çeşitliliğin olmasının faydalı olacağını söyledikleri görülmüştür(Özüçelik, 2019: 10).

3.3. Uzaktan Eğitimin Avantajları

Uzaktan eğitim, geleneksel eğitimden farklı bir yapıda olduğu görülmektedir. Özellikle öğrencilerin sınıf içerisine sıkışmadan istediği yerde eğitim alabilmelerinden dolayı daha cazip gelmektedir. Bu avantajları birey olarak ve kurum olarak değerlendirsek;

3.3.1Birey kapsamında;

Uzaktan eğitim, eğitimin başlıca ilkelerinde olan imkân ve fırsat eşitliğinin sağlanmasında oldukça etkilidir. Eğitime ihtiyacı olan her insan istediği her yerde ve her şekilde bu ihtiyacını giderebilmektedir. Toplumun eğitim seviyesinin kısa sürede yükselmesinde oldukça etkilidir. Özellikle ortam özgürlüğü sunan uzaktan eğitim öğrencilerin daha çok dikkatini çekmektedir. Öğrencinin belirli bir ortama sıkıştırılmaması ve istediği eğitimi online (çevrimiçi) ve kaydedilmiş şekilde sonradan izleyebilmesi avantajlarından sayılabilmektedir. Etkili eğitim metotlarından birisi olan birebir eğitim herkes için mümkün olmasa da öğrencilerin uzaktan eğitimle farklı öğrencilerle bir arada bulunmadan bireysel olarak eğitim almalarına imkân sağlamaktadır. Sınıf ortamında istenmeyen davranışlarda bulunan öğrencilerden etkilenmeden kendisini geliştirmek isteyen öğrencilere önemli bir yol açmıştır. Özellikle kırsal bölgelerde yaşayan insanların okula erişmelerinin zor olduğu bulundukları alanda yüksek kademeli okulların olmaması bu öğrencileri mağdur duruma düşürmektedir. Kısacası ellerinde olmayan nedenlerle eğitim haklarından mahrum kalmalarının önüne geçmek için uzaktan eğitim önemli bir kolaylık sağlamaktadır. Uzaktan eğitim sistemi, yaş ayrımı olmadan her bireyin istediği zamanda eğitim almalarını sağlamaktadır. Uzaktan eğitimin gelişmiş olduğu ülkelerde yıldan yıla insanların eğitim seviyesi artmaktadır. Geçmiş yıllarda çeşitli nedenlerle örgün eğitimden ayrılmak zorunda kalan bireylerin yeniden istedikleri okulları bitirmelerini sağlamaktadır. Bu gibi olumlu durumlardan dolayı kişilerin eğitim alma istediği artmaktadır. Bu isteğin sonucunda çeşitli kurslar ve sertifika programları açılmaktadır(Özüçelik, 2019: 11).

Örgün öğretim içerisinde yer alan bazı öğrencilerin uzaktan eğitim almasındaki avantajları aşağıda maddeler halinde sıralanmıştır.

- Maliyet (İl dışından gelen öğrenciler için yurt, öğrenci evi vb. harcamalar)
- Ulaşım güçlüğü
- Farklı bir ülkede ya da şehirde öğretim görme engeli
- Bedensel engeller
- İş hayatı ya da kurulu bir yaşam düzeninin bozulması

3.3.2.Kurum ve Öğretim kapsamında;

Eğitim kurumları artık sadece fiziki olarak öğrencilerin bir araya toplandığı yerlerde eğitim vermemektedir. Aynı anda binlerce kişinin eğitim alabildiği, fikir alışverişinde bulunabildiği bir sisteme geçilmiştir. Eskiden bir eğitim kurumunda sınırlı kontenjan bulunmasına rağmen günümüzde herhangi bir kısıtlama söz konusu değildir. Eskiden kalabalık sınıflarda eğitim verilirken öğretmen-öğrenci etkileşimi sınırlı kalmaktaydı. Normal eğitimlerde öğrenci ile öğretmen arasında beklenen etkileşimler her öğrenci için aynı olmazken, uzaktan eğitimde bu ilişki ve etkileşimler daha eşitlikçi bir durum oluşturarak uzaktan eğitimin eğitim kurumları açısından çok önemli hale getirmektedir. Eğitim kurumları fiziki bir ortam gerekli olmadığı için hem maliyet açısından uygun olması hem de öğrenci sayısı sınırlamamasının olamamasından dolayı daha fazla tercih etmektedir(Özdoğan ve Berkant, 2020: 37).

3.4. Uzaktan Eğitimin Dezavantajları

Yukarıda uzaktan eğitimin her ne kadar olumlu özellikleri belirtildiyse de, bazı olumsuz özellikleri de bulunmaktadır. Bu dezavantajları birey ve kurum olarak baktığımızda;

3.4.1.Birey kapsamında;

Uzaktan eğitim yapılırken yüz yüze etkileşimin olmamasından dolayı iletişim ve anlayış sorunları oluşmaktadır. Öğrencilerin birbirleriyle etkileşiminin olmamasından dolayı sosyalleşme problemleri ortaya çıkmaktadır. Sosyalleşme daha çok sosyal medya üzerinden olduğu için insanların teknolojik aletlere bağımlılığı daha çok olmaktadır. İçine kapanık karakterli öğrencilerin içine daha çok kapanmasına neden olmaktadır. Kendi başına çalışmayı başaramayan öğrencilerin eğitim almasında ve başarılı olmasında bazı olumsuzluklar yaşanmaktadır. Birçok öğretim görevlisinin yakındığı durum özellikle uygulamalı derslerin uzaktan eğitim ile nasıl yapılacağı konusudur. Uygulama gerektiren derslerin yüz yüze yapılmak istenirse konaklama ve ulaşım gibi çeşitli unsurların gerekmektedir. Bu durum süreci daha da zorlaştırmaktadır(Özüçelik, 2019: 13).

3.4.2.Kurum ve Öğretim kapsamında;

Kurumlar açısından uzaktan eğitim her ne kadar olumlu özellik taşıyorsa da insanları bağımlı hale getirmesi eleştirilmektedir. Uzaktan eğitimle birlikte örgün eğitimin giderek öneminin azalmaya başlaması bir diğer olumsuz özelliklerdendir. Uzaktan eğitim unsurlarına teknolojik alt yapının tam oluşturulmaması öğrencilerin teknolojik aletlerinin yeterli, olmaması gibi unsurlarda süreci zorlaştırmaktadır. Öğrencileri uzaktan eğitimle değerlendirmenin zor olması dezavantajlarından birisidir(Özdoğan ve Berkant, 2020: 37-38).

3.5.Sosyal Eşitsizlik

Belirli bir toplumda bulunan kaynakların toplumun bütün bireylerine aynı oranda paylaştırılmadığında ortaya çıkar. Sosyal eşitsizlik hemen hemen her toplumda görülmektedir. Örneğin toplumlarda zengin/fakir, kadın/erkek, güçlü/güçsüz şeklinde kategorilere de ayrılmaktadır. Özellikle gelişmemiş toplumlarda sosyal eşitsizlik daha az görülür; çünkü rol ve statü gibi kavramlar tam olarak oturmadığı için herkes hemen hemen eşit şartlardan yararlanmaya çalışır. Eğer bir toplumda tabakalaşma bulunuyorsa orada sosyal eşitsizlik ön plana çıkmaktadır. COVID-19 pandemi döneminde sosyal bakımdan bir eşitsizlik daha görünür hale gelmiştir. Aslında eşitsizlik sadece COVID-19 pandemisine çıkmasıyla ilintili değildir, eşitsizliğe maruz kalanlar bu durumdan daha fazla etkilenmiştir. Okulların kapanması daha öncede sosyal eşitsizlik yüzünden mağdur olan kesimi daha fazla etkilemiş ve birçok sorun ortaya çıkmıştır. Dünyada teknolojinin gelişmesiyle birlikte uzaktan eğitimin önemi ve faydaları artsa da plansız yapılan uzaktan eğitimler ve öğrencinin tamamının imkanları düşünülmeden yapılan eğitimler öğrenciler arasında yeni sosyal adaletsizliklerin ve eşitsizliklerin oluşabileceği göz ardı edilmemelidir(Bozkurt vd., 2020: 50).

3.6. E- Öğrenme

Dünya’da COVID-19 salgınının yayılmasıyla birlikte vaka sayılarının fazla olduğu ülkelerde yayılmanın önüne geçmek için eğitim-öğretimde de yeni uygulamalara geçilmiştir. Özellikle uzaktan eğitim uygulamaları yaygınlık kazanmıştır. Uzaktan öğrenme bir okul ve sınıf ortamı olmadan türlü teknolojileri ve eğitim ortamlarını öğrencilere göre ayarlama yapılabilen yenilikçi ve çağdaş etkin bir öğrenme biçimidir. Uzaktan öğretim hızla ilerleyen teknolojilerle birlikte ömrünü tamamlayarak, e-öğrenme ya da dijital öğrenme diye adlandırılan kavrama dönüşmüştür(Yamamoto ve Altun, 2020: 30). Bu dönüşümden sonra öğretmenlerin iş yüklerinde artış meydana gelmiş ve yeni beceriler kazanmaları gerekliliği bir zorunluluk halini almıştır. Uzaktan eğitimin tüm süreçlerinde öğretmen bulunamayabilmektedir. Öğretmenin bulunmadığı uzaktan eğitim ortamlarında önceden planlanarak hazırlanmış eğitim ve öğretim kazanımları ve içerikleri ile çevrimiçi eğitim sisteminde karşılaşacak öğrencilere uygun içerik hazırlamak için; eğitim teknolojileri, eğitim senaryosu, e-öğrenme senaryosu hazırlama ve hazırlanan bu e-öğrenme senaryolarını pdf, doc, ppt gibi temel ofis uygulamaları veya Articulate, Captivate, Spring gibi gelişmiş ve tüm öğrencilere hitap edebilen içerik oluşturma donanımını bünyesinde bulundurması gerekir. Günümüzde eğitim ve öğretim faaliyetleri yalnızca öğretmen ile sınırlandırılmamakta dijital dünyanın gereği olarak her yerde öğrenme imkânı sunmaktadır. Mekân bağımsızlığı sağlayan e-öğrenme çevrimiçi bir şekilde öğrencilerin daha fazla bilgiye erişmelerine olanak sağlamaktadır. E-öğrenmenin küreselleşmenin bir sonucu olarak ortaya çıktığı söylenilebilir(Altun, 2020: 3).

3.7. Milli Eğitim Bakanlığının Uzaktan Eğitim Uygulamaları

COVID-19 pandemisiyle okulların yüz yüze eğitime ara vermesi, ülkelerin eğitim sistemlerini ayakta tutmak adına yeni arayışlarda olmalarına neden olmuştur. Bu arayışlar sonucunda öğretimin yapılmasında gelişen teknolojiyle birlikte dijital araç ve gereçler kullanılmaya başlandı. Bu dijital araç ve gereçler web 2.0 teknolojilerinden itibaren insanların genel ağ üzerinden birbiriyle etkileşime girmesine oldukça kolaylaştırmıştır. Özellikle öğrenciler, canlı ders ve çevrimiçi kurslar ile öğrenim görmeye başladılar. Eskiden beri öğretmenin öğretim sürecinde rolünün nasıl olması gerektiği bir tartışma konusudur. Öğretmen, öğrenciye bir aktarıcı rolünde mi olmalı yoksa öğrencilere yol gösterici, rehber mi olmalıdır? Şeklindeki sorular COVID-19 sürecinin ortaya çıkmasıyla birlikte az da olsa yanıt bulabilmiştir. Öğrenme sürecinin dijital kaynaklara yönelmesi öğrencilerin öğrenme sorumluluğunu daha iyi almalarını sağlamıştır. Öğretmen uzaktan eğitim uygulamalarının yürütüldüğü bu süreçte öğretmen rehber, yol gösterici rolüne bürünmüştür(Can, 2020: 29).

Türkiye’de Milli Eğitim Bakanlığı öncülüğünde uygulanan uzaktan eğitim uygulamaları COVID-19 pandemisinin ortaya çıkmasıyla ön plana çıktı. Can’ın (2020), yaptığı araştırmaya göre örgün eğitimde 23 Mart-3 Nisan 2020 tarihleri arasında uzaktan eğitim ekseninde EBA TV ile yapılan ders bilgileri ele alınmıştır.

Tablo 1.1. Milli Eğitim Bakanlığı Uzaktan Eğitim Ders Kapsamı (İlkokul)

Sınıf Düzeyi (İlkokul)	Dersler	Toplam Ders Sayısı
1	Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi	3
2	Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi, İngilizce	4
3	Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi, İngilizce, Fen Bilimleri	5
4	Türkçe, Matematik, Sosyal Bilgiler, Fen Bilimleri, İngilizce, Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi	6
Toplam		18

Kaynak: CAN, Ertuğ (2020). Coronavirüs (COVID-19) pandemisi ve pedagojik yansımaları: Türkiye’de açık ve uzaktan eğitim uygulamaları. Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi. 6(2), 1-20.

Tablo 1.2. Milli Eğitim Bakanlığı Uzaktan Eğitim Ders Kapsamı (Ortaokul)

Sınıf Düzeyi (Ortaokul)	Dersler	Toplam Ders Sayısı
5	Türkçe, Matematik, Sosyal Bilgiler, Fen Bilimleri, İngilizce, Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi	3
6	Türkçe, Matematik, Sosyal Bilgiler, Fen Bilimleri, İngilizce, Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi	4
7	Türkçe, Matematik, Sosyal Bilgiler, Fen Bilimleri, İngilizce, Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi	5
8	Türkçe, Matematik, T.C.İnkılap Tarihi, Fen Bilimleri, İngilizce, Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi	6
Toplam		18

Kaynak: CAN, Ertuğ (2020). Coronavirüs (COVID-19) pandemisi ve pedagojik yansımaları: Türkiye’de açık ve uzaktan eğitim uygulamaları. Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi. 6(2), 1-21.

3.8.Türkiye’de Uzaktan Eğitimin Tarihçesi

Ülkemizde uzaktan eğitimin gelişimini dört döneme ayırdığını görmek mümkündür.. Bozkurt’un (2017) bu dönemleri; kavramsal (1923-1955), yazışarak: mektupla (1956-1975), görsel ve işitsel araçlarla: Radyo ve Televizyon (1976-1995), Bilişim tabanlı: İnternet-Web (1996-...) olarak gruplandığı belirlenmiştir. Uzaktan eğitim uygulamasıyla ilgili her dönemde bazı iletişim araçların (mektup, radyo, televizyon, internet ve web...) daha baskın olarak kullanıldığı ve bu araçların kurumlar tarafından da sıklıkla kullanıldığı görülmüştür(Kaya, 2002). Uzaktan eğitim uygulamaları günümüzde kamu kurumları, özel sektörler ve üniversiteler tarafından yaygın biçimde kullanılmaktadır. Dünya ile birlikte hızla gelişen teknolojileri kullanan ülkemiz kurumlarından başta Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi, Sakarya Üniversitesi, ODTÜ, Bilkent vb. diğer eğitim kurumlarında devam etmekte ve yaygınlaşmaktadır(Bozkurt, 2017).

Uzaktan eğitimi kullanan bu kurumlar aynı zamanda uzaktan eğitimin gelişimine de eksiklikleri belirleyip bunları giderici çalışmalar yaparak katkıda bulunmaktadır(İşman, 2005). Bunun yanında hali hazırda yükseköğretim kurumlarının çoğu uzaktan eğitim uygulamalarıyla ön lisans, lisans, yüksek lisans eğitimi ve çeşitli sertifikalar vererek, eğitimlerini ise radyo-televizyon programları, basılı materyaller, bilgisayar destekli ve yüz yüze eğitimler kullanarak sağlamaktadırlar. Uzaktan eğitim alan öğrenciler, internetten ders kitaplarına, ders videolarına, deneme sınavlarına ulaşarak eğitimlerine devam etmektedirler. Salgın döneminde Yükseköğretim kurumlarında eğitim öğretim faaliyetlerine devam edebilmek için bazı üniversitelerin (Anadolu, Sakarya, İstanbul Ün. vb.) önceden kurduğu kendine ait uzaktan eğitim sistemleri ile yürüttüğü görülürken kendi sistemi olmayan üniversitelerin ise Zoom, Google meet, skype ... vb görüntülü ve sesli uzaktan eğitim uygulamalarını kullandıkları görülmektedir(Metin vd., 2021: 23).

Milli Eğitim Bakanlığının uzaktan eğitim uygulamaları yalnızca EBA TV ile sınırlı kalmamış 23 Nisan 2020 tarihinden itibaren Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bütün sınıf kademelerinde çevrimiçi (online) canlı ders uygulamasına geçilmiştir. Bunun sonucunda öğrenciler ve öğretmenler çevrimiçi olarak karşılıklı derslerin işlenmesi sağlanmıştır. Çevrimiçi uygulama üzerinden işlenen derslerde öğretmen uygulamada beyaz tahtayı kullanabilmekte ve öğrencilere konularla ilgili doküman paylaşabilmektedir(MEB, 2020).

Bunun yanında Millî Eğitim Bakanlığı'nın uzaktan eğitim sürecini izlemek ve değerlendirmek için yayınlamış olduğu Küresel Salgın Döneminde Uzaktan Eğitim Raporu'na göre araştırmaya katılan öğrencilerin %24'ünün derslere katılmadığı ve bu oranın devlet okulunda okuyan yaklaşık 3,5 milyon öğrenciye tekabül ettiği belirtilmiştir(MEB, 2020b).

3.9. EBA (Eğitim Bilişim Ağı)

I. Dünya savaşı ile hızlanan teknolojiadaki gelişmeler, II. Dünya Savaşı ile hızını daha da artırmıştır. Toplamların savaşıardan dolayı yetişmiş insan varlıklarını hızlı bir şekilde kaybetmeleri toplamları uzaktan eğitime yönlendirmiştir. Özellikle uzaktan eğitimin tarihsel gelişimine bakacak olursak; Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Güney Kore, İngiltere, Türkiye gibi ülkelerde yaygın olarak kullanıldığını görölmektedir. Bu ülkelerin insanların eğitilmesinde ve ülkelerin kalkınmasında uzaktan eğitimin önemli bir rolü olduğu görölmektedir. Öncelikle uzaktan eğitimin radyo ve televizyonla başladığı görölse de teknolojinin gelişmesiyle birlikte internet ve web teknolojileri insanların yaşamlarının vazgeçilmezi olmaya başlamıştır. İnternet ve web teknolojilerinin hızla gelişmesi öğrenen ve öğreten arasındaki, iletişimi artırmıştır. 21. Yüzyılda kullanılan teknolojik aletlerin çeşitlenmesi televizyon, radyo, akıllı telefonlar, tablet bilgisayarların insanların hayatında vazgeçilmez noktalara ulaşması uzaktan eğitiminde disiplinler arası bir bilim dalına dönüşmesini sağlamıştır(Türker ve Güven, 2016: 250).

Teknolojik anlamda (videoların açılmaması, internetin hızlı olamaması, donma) öğrencilerin EBA'yı kullanırken yaşadığı sıkıntılar olmuştur. Yapılan başka bir araştırmada ise EBA'nın halen geliştirilmeye muhtaç olduğunu ortaya koymuştur. Öğrencilerin dosya yüklerken problemle karşılaştığı ve yeterli derecede yararlanamadıklarını söyledikleri belirtilmiştir(Tüysüz ve Çümen, 2016: 280).

EBA tasarlanırken çeşitli bölümlere ayrıldığı görölmektedir. Bunlar; EBA ders, içerik, yarışma, uygulamalar, EBA dosya, e-kurs bölümleri şeklindedir. EBA içerisinde yer alan içerik bölümünün haber, video, görsel, ses, e-kitap, e-dergi ve doküman gibi alt bölümlerinden oluştuğu ve yazı, resim, ses ve video gibi farklı türdeki bilgi kaynaklarını barındırdığı görölmektedir. EBA öğrencilerce sevilerek yapılan yarışma bölümünde EBA'yı kullanan öğrencilerin sanatsal, kültürel ve bilimsel dallarda türlü yarışmalara katıldığı görölmektedir. EBA'nın uygulamalar bölümünde ise özellikle öğretmenler ve öğrenciler için eğitim, sanat, eğlence ve farklı konularda uygulamalar sunulmaktadır. EBA dosya bölümünde ise kullanıcıların fotoğraf, video ve diğer dokümanlarına internet olan her yerden ulaşmasını amaçlayan öğretmenlere 10GB, öğrencilere 1GB'lık bir depolama alanı sunulmaktadır(Aktay ve Keskin, 2016: 43).

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından tasarlanan Eğitim Bilişim Ağı (EBA), COVID-19 pandemisinin ortaya çıkmasıyla herkes tarafından bilinen bir sosyal eğitim platformu olmuştur. EBA Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2012 yılında tasarlanmış ve yıllar geçtikçe içerik bakımından zenginleşmiştir. EBA üzerinden yalnızca çevrimiçi ders işlenilmemekte, öğrenciler konu tekrarı yapmak isterlerse video, ses ve yazılı dokümanlara kolaylıkla ulaşabilmektedirler. EBA sistemi bazı öğretmenler tarafından internet bağlantısı vb. sorunlar nedeniyle kullanılamasa da, öğretmenler derslerinde EBA'yı dersi pekiştirme ya da görselleştirme gibi boyutlarda kullanmaktadır. Öğrencilerin EBA'da oyun/etkinlik, test ve videoların bulunması ilgi çekici bulmalarını sağlamıştır. Bu şekilde olumlu yanlarının yanında bazı çalışmalarda da olumsuz taraflarından bahsedilmiştir(Türker ve Güven, 2016: 250).

4. COVID-19'UN DÜNYA GENELİ ETKİLERİ

COVID-19, eğitim, sağlık, ekonomi, sosyal gibi alanların her birini derinden etkilemiş ve önemli zararlara neden olmuştur.

4.1.Kısa Süreli Etkileri

4.1.1. Sağlıkta Etkisi: COVID-19 bir virüstür ve sağlığı etkilemektedir. Devletler bulaşmayı önlemek amacıyla okulları kapatmışlar, yarı zamanlı çalışma ve evden çalışma gibi farklı uygulamalara gidilmiştir(Balcı, 2020: 76).

4.1.2. Ekonomik Etkisi: Üretimde salgından kaynaklı aksaklıklar ürünlerin ihtiyacı karşılamasının önüne geçmiştir. Ülkeler arası ticaretin azalması Dünyada gıda arzının düşmesine neden olmuştur. IMF verilerine göre küresel ölçekte ülke ekonomilerinin küçüleceği tahmin edilmiştir(Üstün ve Özçiftçi,2020: 147-148).

4.1.3. Eğitime Etkisi: COVID-19 küresel bir salgın olduğu için tüm insanlığı etkilemiştir. İnsanların uyum içerisinde ve bir arada sağlıklı bir şekilde yaşayabilmeleri için yapılan eğitimde bu süreçte aksamalara neden olmuştur. Çoğu ülkede, bilgisayar, internet ve bunlara yönelik yapılan uygulamaların eksikliği eğitim sürecinin tam olarak yapılabilmesini engellemiştir. Eğitim sürecine yeni faktörler ve teknikler girmeye başlamıştır. Özellikle mevcut eğitim personellerinin ve öğrencilerin teknolojik bakımdan tam olarak bilgi sahibi olmamaları sürecin daha da zorlaşmasına neden olmuştur(Balcı, 2020: 77).

4.1.4. Okul Kapatma: Pandeminin en önemli etkisinden birisi de kuşkusuz eğitim sektörüdür. Okulların kapatılması öğrenme kayıplarına, öğrencilerin okuldan soğumasına ve eğitimde eşitsizliğin daha da ön plana çıkmasına neden olmuştur. Dünya’da daha önce ortaya çıkan salgınlarda özellikle gelişmemiş ülkelerde okul kapatmaları, düşük öğrenmeye ve öğrencilerin okulları terk etmelerine neden olmuştur. Okul kapatmalarına en önemli gerekçe toplumda bulaşı engellemektir. Ancak okulların uzun süreli kapalı kalması öğrenciler üzerinde olumsuz bir etki yapmaktadır. Özellikle dezavantajlı bölgelerde yaşayan öğrencilerin evde öğrenmeleri için daha az fırsatları bulunmaktadır. Anne ve Babanın günlük işlerde çalışması küçük kardeşin bakımından öğrencinin sorumlu olması, ekonomik yetersizlikler ve teknolojik iletişim araçlarının kısıtlı olması/olmaması süreci güçleştirmektedir(Üstün ve Özçiftçi,2020: 147).

4.1.5. Okul Dışı ve Evde Eğitim: Örgün eğitimin kesintiye uğraması sonucu ülkeler daha çok uzaktan eğitim yolunu seçmektedir. Ancak uzaktan eğitimin yapılabilmesi için gerekli alt yapının olması gerekmektedir. Bir öğrencinin uzaktan eğitim faaliyetine katılabilmesi için öncelikle gerekli araç-gerece ve kullanma becerisine sahip olması gerekmektedir. Ülke geneline bakıldığında her öğrencinin bu gibi şartlara sahip olmadığı görülmektedir. COVID-19 evde eğitimi zorunlu hale getirmiş ve öğrencilerin sosyal anlamda da çeşitli problemler yaşamalarına neden olduğu görülmüştür(Balcı, 2020: 79).

4.1.6. Öğrenci Değerlendirmesi: Uzaktan eğitimin yapıldığı zamanlarda öğrencilerin anlatılan konuyu tam olarak anlayıp anlamadıkları tespit edilememektedir. Öğrencileri öğretmenler değerlendirirken daha çok derse katılım gösterip göstermediği bağlamında kabataslak değerlendirme yaptıkları görülmektedir(Balcı, 2020: 78-79).

4.2.Uzun Süreli Etkileri

COVID-19 pandemisinin tam olarak kontrol altına alınamaması hem toplum hem de öğrenciler açısından uzun süreli sıkıntılara neden olabilir. Öğrencilerin müfredattaki konuları tam olarak anlayamaması uzun vade de tam olarak potansiyellerini sergilemelerine engel olabilir. Uzaktan eğitimle birlikte okulu bırakan öğrenciler günlük yaşamda üretkenlik açısından daha az katkıda bulunup daha düşük ücretlere çalışmak zorunda kalabilirler. Özellikle dezavantajlı bölgelerde yaşayan öğrenciler açısından eşitsizlik artacak ve bu öğrencilerin ileriki yıllarda ekonomiye katılmaları daha zor olacaktır. Pandemi döneminde, ülkelerin ekonomilerinin durgunluğa girmesi ve üniversite öğrencilerinin bu dönemde mezun olmaları onların iş gücüne katılımını zorlaştıracaktır. Görüldüğü gibi sosyal hayatta herhangi bir aksama birçok alanda olumsuzluklara neden olmaktadır(Balcı, 2020: 79).

4.3. COVID-19 Pandemisinin Türkiye’deki Eğitime Etkileri

COVID-19 Pandemisiyle birlikte Dünya’daki birçok ülke eğitim sistemleri birden farklı radikal kararlar almak zorunda kalmışlardır. Çocuklar arasında temasın fazla olması virüsün yayılma hızını artırmasından dolayı okullarda eğitime ara verilmiş ve daha çok çevrimiçi şekilde eğitime yöneliş olmuştur. Ancak bu yöneliş aniden olması yüzünden öğrenciler, öğretmenler, veliler tam olarak yeni sisteme adapte olamamışlardır. Türkiye’de Covid-19 salgını Avrupa’daki birçok ülkeye göre biraz daha geç olması bazı avantajları getirdi. Bu avantajlardan bir tanesi çözüm ararken Avrupa ülkelerinin kullandıkları yöntemleri incelemek ve kendi eğitim sistemine uygun bir şekilde düzenleyip uygulamak olmuştur. Öncelikle bu süreci yürüten Milli Eğitim Bakanlığı Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu arasında iş birliği gerçekleştirildi. Nitekim bu iki kurumun iş birliği sonucunda üç farklı televizyon kanalı hizmete açılmıştır. Daha sonra çevrimiçi bir şekilde Eğitim Bilişim Ağı (EBA) üzerinden eğitim sürecinin öğretmen - öğrenci buluşmasını sağlayarak gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Covid-19 pandemisi ortaya çıkmadan EBA’ nın kurulmuş olması, Türkiye’de okulların kapatılmasından sonra bu süreci az hasarla atlatabilmesini ve kısa sürede organize olabilmesini sağlamıştır(Karakaya vd., 2021: 21).

5. COVID-19 DÖNEMİNDE DİĞER ÜLKELERDE EĞİTİM UYGULAMALARI

Uzaktan eğitimin 1728 senesinde mektupla eğitim biçimi ile başlamasının üstünden uzun yıllar geçmesinden sonra, hemen hemen tüm ülkelerde internet ile eğitimler verilmeye başlanmıştır. Günümüz

dünyasında gelişmiş ve gelişim gösteren ülkelerde ilkokul, ortaokul, lise ve üniversitelerde çevrimiçi eğitim programı uygulanmaktadır. Eşzamanlı veya eşzamanlı olmayan eğitim vermeseler de çevrimiçi eğitim içeriğine eğitim-öğretim zaman takvimi, ders notlarının paylaşılması, ödev teslimi, yoklama listesi, gibi uygulamalar da girmektedir. *Gelişen donanım teknolojisi sayesinde sanal gerçeklik, artırılmış gerçeklik ve hatta karma gerçeklik gözlükleri ile de uzaktan eğitim projeleri üretilmeye başlanmıştır. Sağladıkları içeriklerin görüntü kalitelerinin yüksekliği ve bu sayede sundukları gerçekçilik seviyesi sebebiyle deneyimsel eğitimin günümüzdeki teknolojik karşılığı sanal gerçeklik ve bağlı teknolojiler olarak tanımlanmaktadır*(Yamamoto ve Altun, 2020: 26).

Diğer yönden eğitim-öğretimin, her zamanında uzaktan eğitime muhalif peşin hükümlü kişilerde vardır. Bu muhalif kişiler çoğunlukta olmayıp bir ülke veya siyaseti temsil etmemekte, Almanya'dan Fransa'ya, Rusya'dan Brezilya'ya kadar eğitim konusunda uzman olan birçok kişide görülmektedir. Bazı uzmanlar uzaktan eğitiminin yüz yüze eğitimin yerini tutmayacağını, öğrencilerin çevrimiçi eğitimde pasif kaldığını ve bu yüzden sağlıksız nesiller yetişeceği endişe içerisindedir. Bu kaygılar temelde yüzyılın ihtiyaçlarına uygun yenilemeyen klasik sınıf içi yüz yüze eğitimler için de geçerlidir. Bununla birlikte günümüz dünyasında sınıfta öğretmen denetiminde verilen eğitimlerde de etkileşimli tahta gibi programla kuvvetlendirildiği kütüphane vb. birimlerin, çevrimiçi yöntemlerle daha etkin bir rol oynadığı görülmektedir. Mazide peşin hükümlerin tesiriyle online eğitim platformu kurmayı düşünmeyen veya kurulu olanı geliştirmeyen, çevrimiçi eğitime strateji üretmeyen birimler dahi, Covid-19 salgınından sonra dünyadaki bütün ülkelerin okullarının fiziksel eğitimi askıya alması ile zorunlu olarak uzaktan eğitime geçmiştir. Tüm dünya için uzaktan eğitim kaçınılmaz bir hale gelmiştir. Devletler de sağlık konusundaki tedbirlere paralel, eğitimin sektöre uğramaması ve öğrencilerin derslerden uzak kalmaması gayesiyle imkânları çerçevesinde online eğitim sistemlerine dönüşmesi kararı almışlardır(Yamamoto ve Altun, 2020: 26).

5.1. Çin

Çin'de yeni tip koronavirüs salgınının meydana gelmesi nedeniyle online eğitime geçiş yapan ilk ülkedir. Çin'de COVID-19 salgını nedeniyle 270 milyon ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite öğrencisi çevrimiçi eğitime geçmiştir. Birçok okul çevrimiçi canlı ders, televizyonda videolu eğitim-öğretimi gerçekleştirmiştir. İnternet alt yapısının güçlü ve internet hızının yüksek olmasından dolayı uzaktan eğitim öğrencilere faydalı olmuştur. Bununla birlikte öğrenci merkezli bir eğitim öğretim biçimi faaliyet göstermiştir. Çin'de uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin öğrencilerin ders çalışmaları için planlar gönderdiği ve ödevlerini takip etmeleri, öğrencilerin evlerinde kendi kendilerine öğrenme imkânı sağlamıştır(Yaman, 2021: 3301).

Çin'deki en gelişmiş ve tesirli Rain Classroom öğretim platformu 2016 yılında kullanılmaya başlamıştır. Tsinghua Üniversitesi, bu husus da Çin'in online eğitime geçişinde rehberlik yapmış üniversitelerden birisidir. 2000'li yıllarda tüm öğrencilerin dahi iyi öğrenmeleri için online eğitimde önemli kararlar almışlardır. Pandemi sonrası uygulamalı dersler dışında, tüm dersler uzaktan eğitim ile devam etmiştir. Fakülte ve öğrencileri çevrimiçi eğitime motive etmek için fevkalade gayret gösterilmiş ve 25.000'den fazla öğrenciye 2,681 öğretim üyesi tarafından 4,254 farklı dersin sunumu sağlanmıştır. Bu hal yalnız Çinli öğrencilerin eğitimini zorlaştırmakla kalmayarak bu ülkede eğitim gören yarım milyon civarında eğitim gören uluslararası öğrencinin de yüz yüze eğitimi bırakarak kendi ülkelerinde Çin üzerinden uzaktan eğitim alması mecburiyetine yol açmıştır. Bunun yanında Çinlilerce kutsal olan “Ay Yeni Yılı” için Avustralya'dan, Çin'deki evlerine seyahat eden, ancak salgın başlangıcı sonrası Avustralya'nın Çin ile karşılıklı seyahat yasağı ilan etmesi sebebiyle Avustralya'daki eğitim gördüğü okullarına dönmesi mümkün olmaya tahmini 100.000 Çinli uluslararası öğrenci için çevrimiçi eğitim çözümleri aranmaya başlanmıştır. Aynı sebepten sadece Avustralya değil İngiltere ve Kanada gibi Çinli öğrencilerin sayıca fazla olduğu diğer ülkeler de bu durumdan etkilenmiştir. Ayrıca uzaktan eğitime negatif yaklaşanlar da olmuştur. Mesela Çin'in Guangzhou kentindeki Güney Tıp Üniversitesi Başkan Yardımcısı Yang Hai Wen pandemiden dolayı yaşanan eğitimdeki bu dijital dönüşümde kusur bulmaktadır. Wen uzaktan eğitimin “daha sağlıksız mezunlar ve kişiler arası iletişimde daha fazla hayal kırıklığı yaratacağını” ifade etmiştir. Çin'in topyekün dijital eğitime geçişi hususunda negatif yaklaşımlarda bulunanlar yalnız uzmanlar değildir; bazı öğrenciler de çevrimiçi eğitim programlarına tavır göstermişlerdir. Öğretmenlerin uzaktan eğitime çağırdığı öğrencilerin bazıları bu eğitimi beğenmemiş, bazıları da teknoloji ve yer imkanları bulunmadığı için bu eğitim modeline uyum sağlayamamışlardır. Bunun yanında bazı öğrencilerin dersleri işlerken mikrofonlarını kapalı tutmaları bu öğrencilerin sosyal medyada “sessiz” ve “suskun” takma adları verilmiştir(Yamamoto ve Altun, 2020: 27).

5.2. İtalya

Avrupa’da pandemiden en çok sarsılan, vaka artışında birinci derecede olması ve ölüm oranlarının en çok yaşandığı ülkelerden biri olan İtalya, 5 Mart 2020 tarihinde salgının ülke çapında yaygınlaşmasını azaltmak amacıyla sıkı önlemler alarak ilkökul, ortaokul, lise, ve üniversitelerde eğitime ara verilmiştir. Pandeminin başlangıcında 15 Mart 2020’ye kadar okulların kapalı olması düşüncesi, salgının hızla bir şekilde yayılması okulların kapalı kalmasına sebep olmuştur. İtalya Milli Eğitim Bakanlığı, kendi sitesinde okullarda, muhtemel bir coronavirus salgını ile nasıl başa çıkılacağı hususunda bilgilendirici metinler yayınlanmıştır. Diğer taraftan çevrimiçi eğitime yönelik bir bilgi portalı açılarak uzaktan eğitim ile ilgili web seminerler düzenlenmiştir(Sözen,2020: 307).

İtalya’da pandeminin ilk bölümünde Bologna Üniversitesi’nin yüz yüze eğitim yerine öğrencileri online eğitime geçtiği, fakat bazı profesörlerin “birkaç hafta içinde temel derslere geri dönebileceklerinden emin olduğu” ifade edilmiş olsa da, Avrupa’da pandemiden en fazla etkilenen İtalya’da, uzun bir dönem daha üniversitelerin açılması öngörülmemiştir. Fakat pandeminin ilk bölümünde İtalya’da öğretim üyeleri üniversitede sürekli çalışmışlar ve öğrencilerin mesai saatlerinde onları ziyaret etmelerine imkân sağlamışlardır(Yamamoto & Altun, 2020: 27).

5.3. İngiltere

İngiltere hükümeti uzaktan eğitim ile ilgili olarak ilk başlarda bağımsız dağılımla toplum bağıışıklığı siyasetini hareket noktasında okullara ara verilmesinin “lüzumsuz” olacağını belirtmiştir. Fakat zaman geçtikçe salgının hemen yayılmasından ötürü karantina ve sıkıyönetim önlemlerine geçildiğinden dolayı uzaktan eğitime geçilmesinin uygun olacağı düşünülmüştür. İngiltere’de değişik seviyedeki okullar uzaktan eğitim öğretim fırsatını, öğrenci, öğretmen ve velilere sunmuşlardır. Birçok okul online dersler ve ödevler ile uzaktan eğitimi uygulamışlardır. Ayrıca değişik türdeki bütün okullarda sınavlar yapılmamıştır. Devlet okulları 1 ay ders yapmazken, özel okullar video konferans yöntemiyle ders yapmışlardır. Bu süreçte televizyonda dersler vermeye devam edildi. Halk Sağlığı İngiltere Tıbbi Direktörü Paul Cosford, 2 Mart’ta İngiltere’de salgının tüm insanları etkilemesinin bundan böyle “büyük ihtimal” olacağını söylemiştir. Dışişleri Bakanı okulların ne zaman açılacağı hakkında bir tarih söylememiştir. Eğitim sekreteri Gavin Williamson ise okulların aşamalar halinde tekrar açılacağını belirtmiştir. Devletin, fakir çocukların kriz esnasında aç kalmamalarını sağlamak gayesiyle oluşturulan parasız okul yemek çeki programı, uygulamada eksikler olması nedeniyle başöğretmenlerden aşırı eleştiriler almıştır. Williamson, sınavlarını beğenmeyen öğrenciler için tekrar sınav yapılacağını belirtti. Dezavantajlı öğrenciler için de ek tedbirler alınacağını, öğrencilerin mağdur olmayacağını belirtti. Bunun yanında eğitim veren yerlerin kademeli olarak açılmasının faydalı olacağını; okulların salgının etkilerinin azaltılarak tekrar eğitime başlayan ülkelerde ki faydalı uygulamaların incelenerek kendi ülkelerinde de uygulanabilir hale getireceklerini belirtmiştir. İngiliz hükümetine danışmanlık yapan Bilim Kurulunun alt birimi olarak “okulların yeniden açılması” amacıyla oluşturulan bir alt kurulun oluşturularak çalışmaya başladığını ifade edilmiştir. Williamson, devletin kırsal yerlerde internet erişimi olmayan öğrenciler için 100 milyon £ değerinde teknolojik ekipmana ve bilişim teknolojisi desteğine yatırım yapıldığını ifade ederek okullara 200.000 dizüstü bilgisayarın haziran sonuna teslim edileceğini bildirmiştir(Sözen,2020: 306).

5.4. ABD

Pandemi döneminde ABD’de öğrencilerin endişe konusu olan birçok şey, imtihanlar bile kaldırılmıştır. Ayrıca gerginliğe sebep olan bilgisayar oyunlarının tespit edilerek erişimlerinin önlenmesi sağlanmıştır. Hatta üstün yetenekli öğrencilerin dış dünyada olup biteni algılama yetisi diğer öğrencilerden daha fazla olduğundan, salgından daha çok etkilenmemesi için nitelikli rehberlik ve bilgilendirme çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Virüsün zaman geçtikçe insanların şaşırmayacağı bir hastalık haline geleceği ve tümüyle bitmeyeceği belirtilmiştir. Washington - ABD Eğitim Bakanı Betsy Devos, yöneticilere ve eğitim camiasına yaptığı açıklamada dezavantajlı yerlerde yüksek nitelikli teknoloji ile online eğitim konularını geliştirmenin kolay olmadığını belirtmiştir. Uzaktan eğitim çalışmaları süresince öğrencilerin kendi çabalarıyla yeteneklerini geliştirmeleri gayesiyle yürütülen ve 600.000 \$ nakit ödül havuzuna sahip olan Kırsal Teknoloji Projesi; pandemi ile beraber derslerini online eğitime taşıyan okullardaki öğrencilere çevrimiçi dersler sunmuştur. Ayrıca kırsal bölgelerde eğitime devam eden öğrencilerin öğrencilerin yalnızca %75’inin bilgisayara erişimlerinin olduğu belirtilmiştir(Sözen,2020: 308).

6. SONUÇ VE TARTIŞMA

COVID-19 salgınının ortaya çıkmasından itibaren toplumsal yaşamda değişimler yaşanmış ve yeni yönelimler ortaya çıkmıştır. Bu dönüşümden en çok etkilenen sektörlerden bir tanesi de eğitim sektörü olmuştur. Yüz yüze yapılan eğitim, uzaktan eğitime dönüştürülmüştür. Ancak uzaktan eğitimin yapılması için

altyapı, içerik, tasarım ve pedagojik faktörlerin hazırlanması önem taşımaktadır. COVID-19, küresel düzeyde önemli bir infial yaratmış ve eğitimde bu sorundan etkilenecek açık ve uzaktan eğitim şeklinde yapılması ön plana çıkmıştır. Türkiye’de uzaktan eğitim çalışmaları COVID-19 pandemisinin ortaya çıkmasıyla olmamış 2012 yılında oluşturulan EBA (Eğitim Bilişim Ağı) ile yoğunlaşmıştır. Pandemiyle birlikte EBA üzerinden ilk, orta ve lise kademelerinde derslerin işlenmesine çalışılmıştır. Genel itibarıyla değerlendirilecek olursa öğrencilerin birçoğu TV üzerinden dersleri takip etmiştir. Bu da öğrencilerin tek yönlü bir şekilde eğitime katılmalarına yol açmıştır. Oysaki eğitim öğrenci ve öğretmenin etkileşimiyle daha faydalı olmaktadır. TV üzerinden yoğun bir şekilde yapılması internet alt yapısının güçlendirilmesi gerektiğini göstermektedir. Milli Eğitim Bakanlığının (MEB) pandemi döneminde eğitimde kayıpların olmaması için çok yoğun çalışmalar yaptığı görülmektedir. Özellikle çeşitli eğitim platformlarının kurulması ve kitlesel yayın araçlarıyla öğrencilere ulaşılmaya çalışması çok önemlidir. Ancak bunlara rağmen özellikle dezavantajlı bölgelerde yaşayan öğrencilerin bu eğitim araçlarına ulaşamaması veya vakitlerinin olamayışı gibi nedenlerle okullar normal öğretime başladığında sınıftaki diğer arkadaşlarından seviye bakımından geri kalmalarını engellemek amacıyla bu gibi öğrencilerin izlenmesi ve bunlara yönelik telafi eğitimlerinin verilmesi önem taşımaktadır.

Eğitim sistemimiz olarak sadece televizyonda belirli saatlerde yapılan adına telafi eğitimi denilen eğitimle salgın içerisinde eğitim gerçekleştirilerek bu problem çözülmüş mü sayılacaktır? 1950’lerde televizyonun toplumun çoğu kesimleriyle kullanılmaya başlanmasıyla ilk olarak Batı da kendini gösteren televizyonla uzaktan eğitim kendi zamanında kabul edilebilir olmasıyla birlikte 2020 yılında teknolojinin geldiği noktada yine sadece televizyonla uzaktan eğitim yeterli kabul edilecek midir, salgının ortaya çıkarıldığı eğitim sorununa çözüm kabul edilecek midir?” Bu şekildeki bir değerlendirmede bulunan olumsuzlukların önüne geçmek için bütün araç ve gereçlerin etkin bir şekilde kullanılması, paydaşların görüşlerinin alınması ve geleceğe yönelik bir telafi planının olması önem taşımaktadır. Mevcut eğitim sisteminde çeşitli düzenlemelerin yapılması gerektiği, uzaktan eğitim için gerekli olan alt yapının sağlanarak öğrencilerin uzaktan eğitimden etkili bir şekilde yararlanabilmeleri için buna yönelik derslerin müfredatta bulunması sağlanabilir.

TV ile yapılan eğitimlerde öğrencilerin başarılarını ölçme ve değerlendirme gibi konularda yetersizlikler görülmektedir. MEB tarafından yapılan açıklamada pandemi döneminde öğrencilerin ders başarıları değerlendirilirken öğrencilerin birinci dönem yüz yüze gösterilen konulardan sorumlu olduğu belirtilmişken, başka bir açıklamada ise sınıf geçmede öğrencilerin birinci dönemde aldıkları notların geçerli olacağı şeklinde bir kara alındığı görülmektedir. Buradan anlaşıldığı kadarıyla uzaktan eğitim çalışmaları henüz yeterli seviyeye gelememiştir. Bu şekilde kararların alınması süreç içerisinde hem öğrencilerde hem de öğretmenlerde motivasyon düşüklüğüne neden olmuştur. Eğitim sistemimiz daha çok sonuç odaklı olduğu için öğrencileri nasıl olsa birinci dönem notları geçerli olacak Eba’ya girmeme ve çalışmama ne gerek var anlayışına yöneltmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından oluşturulan Eba Tv kanalları pandemi sonlansa dahi yüz yüze eğitimi destekleme amacıyla yayın hayatına devam edebilir.

Pandemiyle ortaya çıkan uzaktan eğitim faaliyetine öğretmenlerinde tam olarak adapte olamaması çeşitli sorunları ortaya çıkarmıştır. Eba üzerinden uzaktan eğitim faaliyeti yürütülürken öğretmenler daha çok yüz yüze eğitimdeki anlayışlarını devam ettirmişler ve yazılı materyalleri, ders sunumlarını bolca kullanmışlardır. Bunun da ekran karşısında bulunan öğrencilerin dersi takip etme isteklerini azalttığı görülmüştür. Oysaki yazılı materyaller ve sunumların yanında, sanal sınıf uygulamaları ve video kayıtlarının kullanılması çok önem taşımaktadır. Eğitimde kullanılan eğitim materyallerinin farklılaşması niteliğin artırılması açısından faydalı olduğu belirtilmektedir. Dezavantajlı bölgelerde yaşayan öğrencilerin tam olarak materyallere ulaşamaması konularda geri kalmalarına neden olduğu görülmektedir. Bir öğrencinin göndermiş olduğu mesajda şunları yazmıştır: “Kıymetli öğretmenim, bulunduğum köyde internet erişimim canlı derse girecek seviyede değil, ayrıca internet paketimin yeterli olmadığını belirtmek isterim. Canlı derslere katılım zorunlu mudur?”. Bir başka öğrenci “... öğretmenim göndermiş olduğunuz ders videolarını internet sıkıntısı nedeniyle izleyemedim, bu videolarının içeriğini mümkünse yazılı şekilde gönderebilir misiniz?” şeklinde durumunu anlatmıştır. İnternet alt yapısının yetersiz oluşu, kısıtlı internet paketleri, yeterli bilgisayar, tablet, akıllı telefon gibi araç-gereçlere sahip olunmaması, bazı zamanlar elektrik kesintilerinin olması öğrencilerin yeterince eğitim faaliyetinden faydalanamamasına neden olduğu görülmektedir. Aynı zamanda bu durum Türkiye’de gerekli alt yapı çalışmalarının tamamlanamadığını göstermektedir. Ayrıca uzaktan eğitim sürecinde öğretmen ve öğrencilerin gerekli bilişim teknolojilerini kullanma konusunda da yetersiz oldukları görülmüştür. Birçok öğretmenin bilişim teknolojilerini kullanma, internetten eğitim verme gibi konularda sorunlarla karşılaştığı söylenmiştir. Hızlı bir şekilde Türkiye’nin her yerinde internet alt yapısının tamamlanması, eğitim ve öğretim faaliyetlerinin yapıldığı yerlerde öğrencilerin sınırsızca internetten yararlanabilmeleri sağlanmalıdır.

COVID-19 pandemisi, geleneksel eğitimin yetersizliğini ve uzaktan eğitimin bu eksiklikleri gidermesi gerektiğini göstermiştir. Eğitimin sadece okulda olmadığını, hayat boyu olduğunu gözler önüne sermiştir. Pandemiyle birlikte hem Dünya’da hem de Türkiye’de uzaktan eğitimin modern dünyada bir gereklilik olduğu görülmüştür. Burada önemli olan kısım uzaktan eğitime yönelik verilecek eğitimler, oluşturulacak içerikler ve gerekli olan alt yapı çalışmalarının tamamlanmasıdır.

KAYNAKÇA

- Aktay, S., & Keskin, T. (2016). Eğitim bilişim ağı (eba) incelemesi. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 27-44.
- Altun, D. (2022 14 Mayıs). Kısa Vadede Hepimizin İhtiyacı – Canlı ve Toplu İletişim. linkedin.com: <https://www.linkedin.com>
- Balcı, A. (2020) . Covid-19 özelinde salgınların eğitime etkileri. *Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi*, 3(3), 75-85.
- Bayındır, N. (2006). Öğrenme stratejilerinin öğretimi ve bilişsel süreçlere yansımaları. [Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü].
- Bozkurt, A. (2020). Koronavirüs (Covid-19) pandemi süreci ve pandemi sonrası dünyada eğitime yönelik değerlendirmeler: Yeni normal ve yeni eğitim paradigması. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 112-142.
- Bozkurt, A., Jung, I., Xiao, J., Vladimirschi, V., Schuwer, R., Egorov, G., ... Paskevicius, M. (2020). A global outlook to the interruption of education due to COVID-19 Pandemic: Navigating in a time of uncertainty and crisis. *Asian Journal of Distance Education*, 15(1), 1-126.
- Can, E. (2020). Koronavirüs (Covid-19) pandemisi ve pedagojik yansımaları: Türkiye’de açık ve uzaktan eğitim uygulamaları. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*. 6(2), 11-53.
- Çoban, Serhat (2013). “Uzaktan ve Teknoloji Destekli Eğitimin Gelişimi”, İstanbul: XVI. Türkiye’de İnternet Konferansı Bildiri Kitabı.
- Demir, E. (2015). Uzaktan eğitime genel bir bakış. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 39(1), 203-211.
- Fırat, M. (2016). 21. yüzyılda uzaktan öğretimde paradigma değişimi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 6(2), 142-150.
- Güleç, İ., & Çelik, S., & Demirhan, B. (2012). Yaşam boyu öğrenme nedir? Kavram ve kapsamı üzerine bir değerlendirme. *Sakarya University Journal of Education*, 2(3), 34-48.
- Güntaş, S. (2019). Eğitimde proje tabanlı öğrenme kuramı literatürü: içerik analizi. *Kisbu İlahiyat Dergisi*, 1(1), 75-109.
- Gürer, M. (2015). TV istasyonlarının web ve sosyal medya kullanımı. S. Özel (Ed). Yeni medya çağında televizyon. Derin Yayınları.
- İşman, A. (2005). “Uzaktan Eğitim Ankara”, Pegem A Yayıncılık.
- Kanadlı, S., Ünal, K., & Karakuş, F. (2015). Kuantum öğrenme modelinin akademik başarıya etkisi: bir meta-analiz çalışması. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 32(12), 136-157.
- Karadağ, E., & Deniz, S., & Korkmaz, T., & Deniz, G. (2008). Yapılandırmacı öğrenme yaklaşımı: sınıf öğretmenleri görüşleri kapsamında bir araştırma. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21 (2), 383-402
- Karakaya, F., Adigüzel, M., Üçüncü, G., Çimen, O., & Yılmaz, M. (2020). Teachers’ views towards the effects of covid-19 pandemic in the education process in turkey. *Participatory Educational Research*, 8(2), 17-30.
- Kardaş, N. M., & Uca, N. (2016). Aktif öğrenme yönteminin kullanıldığı çalışmaların öğrenci başarısı, tutumu ve görüşleri açısından incelenmesi: bir meta-analiz çalışması, *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(7), 118-130.
- Kaya, Z. (2002). Uzaktan eğitim. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Kılınç, A. (2007). Probleme dayalı öğrenme. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 2(15), 561-578.
- Kırık, A. (2016). Uzaktan eğitimin tarihsel gelişimi ve Türkiye’deki durumu . *Marmara İletişim Dergisi*, 0 (21), 73-94 .
- Manisa Celal Bayar Üniversitesi (2022). Uzaktan eğitim nedir. <http://uzem.cbu.edu.tr>.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2020). Okulların Kapanması. <http://www.meb.gov.tr/>.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2020b). Küresel salgın döneminde uzaktan eğitim izleme ve değerlendirme raporu.

- Metin, M., Emlik, H. , Gürlek, E. H. & Demirbaş, S. (2021). Uzaktan eğitime yönelik öğretmen görüşlerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi . *Studies in Educational Research and Development*, 5 (1) , 19-47.
- Nizam, Feridun (2004). “Eğitim-Öğretimde Kitle İletişim Araçlarının Kullanım Olanakları ve Avantajları”, Trabzon: KATÜ Akademik Bilişim 2004, ss.1-17.
- Özdoğan, A. Ç., & Berkant, H. G. (2020). Covid-19 pandemi dönemindeki uzaktan eğitime ilişkin paydaş görüşlerinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 1(49), 13-43.
- Özer, M. (2020). Educational policy actions by the ministry of national education in the times of COVID-19 pandemic in Turkey. *Kastamonu Education Journal*, 28(3), 1124- 1129.
- Özer, M. A. (2005). Etkin öğrenmede yeni arayışlar: işbirliğine dayalı öğrenme ve buluş yoluyla öğrenme. *Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, (35), 105-131.
- Özüçelik, E. (2019). Uzaktan eğitim sistemlerinin kullanımı uludağ üniversitesi Örneği. [Yüksek Lisans Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü].
- Polat, O. M. (2014). Beyin temelli öğrenmenin açılımı nedir. *Eğitim ve Öğretim Araştırmalar Dergisi*, 3(2), 265-274.
- Sever, S. (1994). Türkçe öğretiminde uygulanan tam öğrenme kuramı ilkelerinin, öğrencilerin okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerilerindeki erişkiye etkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1(27), 121-171.
- Tuncer, M., & Bahadır, F. (2017). Uzaktan Eğitim Programlarının Bu programlarda öğrenim gören öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Journal of Educational Reflections*, 1(2), 27-36.
- Türker, A. & Güven, C. (2016). Lise öğretmenlerinin eğitim bilişim ağı (eba) projesinden yararlanma düzeyleri ve proje ile ilgili görüşleri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 244-254.
- Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA). (2020). COVID-19 pandemi değerlendirme raporu. <http://www.tuba.gov.tr/tr/yayinlar/suresiz-yayinlar/raporlar/covid-19-pandemi-degerlendirme-raporu>.
- Tüysüz, C., & Aydın, H. (2007). Web tabanlı öğrenmenin ilköğretim okulu düzeyindeki öğrencilerin tutumuna etkisi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22 (22), 73-78.
- Tüysüz, C. & Çümen, V. (2016). Eba ders web sitesine ilişkin ortaokul öğrencilerinin görüşleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(3), 278-296.
- Üstün, Ç., & Özçiftçi, S. (2020). Covid-19 pandemisinin sosyal yaşam ve etik düzlem üzerine etkileri: bir değerlendirme çalışması. *Anadolu Kliniği Tıp Bilimleri Dergisi*, 1(25), 142-153.
- Yamamoto, G., & Altun, D. (2020). Coronavirüs ve çevrimiçi (online) eğitimin önlenemeyen yükselişi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 25-34
- Yaman, B. (2021). Covid-19 Pandemisi Sürecinde Türkiye Ve Çin’de Uzaktan Eğitim Süreç Ve Uygulamalarının İncelenmesi. *OPUS International Journal of Society Researches*, Pandemi Özel Sayısı, 3298-3308.
- Yeşilyurt, E. (2020). Tam öğrenme yaklaşımı. *İnsan ve Toplum bilimleri Araştırma Dergisi*, 9(2), 1548-1580.